

Kræklingaaling í Føroyum

Tað skuldu verið góðir møguleikar at alt krækling í Føroyum. Tað halda Finngerð Jensen og Esbern Patursson, sum í eini bachelorverkætlan á Fróðskaparsetrinum hava lýst lívfrøðina hjá føroyskum kræklingi og kanna møguleikarnar at ala krækling í Føroyum

EYDEFINN MAGNUSSEN, BIÓLOGUR
FRÓÐSKAPARSETUR FØROYA

Aling av skeljadjórum í dag er ein týðandi vinna kring allan heim. Árliga framleiðslan av skeljadjórum er eini 11 milliónir tons. Hetta er ein fjórðingur av allari alivinnuni. Eisini í Føroyum hava royndir verið gjørdar at ala krækling, men ongar skipaðar og miðvisar kanningar hava tó verið gjørdar av føroyskum kræklingi. Hetta vildu Finngerð Jensen og Esbern Patursson gera nakað við. Tey baði hava í trý ár lisið lívfrøði á Náttúruvísindadeildin á Fróðskaparsetrinum. Útbúgvingin endar við einari verkætlan, har studentarnir sjálvir velja sær eitt granskingarevni. Finngerð og Esbern valdu av lýsa lívfrøðina hjá føroyskum kræklingi og at kanna møguleikarnar, at ala krækling í Føroyum.

Samstarv við Fiskaaling

Verkætlanin er gjørd tóttum í samstarvi við P/F Fiskaaling og Havstovuna. Kanningar vórðu gjørdar av gýtingini hjá kræklingi, mongdini av larvum í sjónum og hvussu tær broytast gjøgnum árið og hvussu kræklingurin veksur á teimum ymiskum fjórðingum. Fyri at gera hesar kanning-

Esbern Patursson og Finngerð Jensen eftir at tey hava fingið handað prógvið fyri teirra bacheloruppávi um krækling og aling av kræklingi.

ar, vórðu trossar settur út á fjóra ymiskum stöðum: á Skálafjørðinum, í Kalbaksfirði og í tveimum stöðum í Sundalagnum norðuri við Streymin. Eisini vórðu ymisk umhvørvisviðurskifti í fjórðingum kannað, so sum hiti, streymur og nøgðin av klorofyl, sum er eitt mál fyri nøgðin av plantuæti í sjónum.

Sum vegleiðarar og at hjálpa sær við verkætlanini, hava Finngerð og Esbern havt Øystein Paturson, sum starvast sum granskari á Fiskaaling og Eilif Gaard, stjóra á Havstovuni og eisini starvast sum adjungerandi lektari í havlívfrøði á Fróðskaparsetrinum

Lívfrøðin

Kræklingur er eitt vanligt skeljadjór, sum finst í sjóarmálanum í flestu stöðum í Føroyum. Kræklingurin festur seg á hellu, á steinar, kaur og á botni á skipum, sum hava ligið leingi. Eisini er hann vanligur í áarósum.

Føðina hjá kræklingi er plantuæti, sum hann fær við at síla sjógv gjøgnum tákunnar.

Gýtingin hjá kræklingi er neyvt stýrd av hitanum í sjónum. Gýtingin byrjar, tá hitin er komin uppá einar 10 °C. Føroyski kræklingurin byrjar at gýta í mai mánað og heldur fram til móti endan av juni. Høvuðsgýtingin er tó í endanum av juni mánað. Hetta er eisini tað tíðarskeiðið, tá mest er til plantuæti í sjónum. Sil og rognini verða gýtt út í sjógv. Úr tí gýtandi rogninum kemur ein larva, sum fyrstu tíðina rekur runt í sjónum. Eftir umleið fimm vikum setur kræklingarvan seg fastan á einum hóskandi staði í sjóarmálanum. Hetta verður gjørt við at larvan ankra seg fastan við skeggtráðum, sum hon spinnur og festur í undirlagið. Har sum kræklingarvan festur seg, verður so standi har restina av lívinum.

Tá kræklingur verður aldur, verða trossar hongdir út á sjógv. Trossarnir eru ofta gjørdir úr neti, sum verða festir í flot ella ein flaka, sum teir hanga niður úr. Á hesar trossarnar kanna larvurnar, sum eru í sjónum festa seg og vaksa seg stórar, til tær at enda verðaseldar á marknaðinum eini tvey ár seinri.

Best á Skálafjørðinum

Tá Finngerð og Esbern gjørdur úrslitini upp, vísu kanningar, at úrslitið hildist best á Skálafjørðinum; bæði í nøgd og hvat vøkstri viðvikur. Á Skála-

fjørðinum fingur tey 9,2 kg av kræklingi fyri hvønn meturin av trossa, meðan nøgðin í eystarumegin í Sundalagnum var einans 6,3 kg fyri hvønn meturin. Tianverri spurdist einki burtur úr royndunum í Kalbaksfirði og Streymoyarmegin í Sundalagnum. Á Skálafjørðinum var miðalstøddin á kræklinginum eftir einum ári 43 mm, meðan kræklingurin í Sundalagnum var einans 34 mm langur. Eisini hevði kræklingurin á Skálafjørðinum tað hægsta matinnihaldið í mun til støddina á skelini. Finngerð og Esbern meta, at kræklingurin á Skálafjørðinum eftir tveimum summrum, hevði havt eina stødd uppá 50 mm, sum er tað, ið krevst fyri at selja kræklingin á europiska marknaðinum

Æður og krossfiskar størstu figgindar

Deyðilíghheitin hjá kræklingarvunum er vanligast stór, og bert umleið 1% av teimum gýttu larvunum yvirliva og kunna festa seg á eitt fast undirlag. Men eisini her eru nógvir figgindar. Kræklingur er føði hjá fleiri dýrum, sum liva í sjónum, bæði hjá teimum, sum liva á botni og hjá fugli, sum kavar eftir kræklingi ella tekur hann í fjøruni. Æða og tjöldur eru tey fuglaslagini, sum eta mest av kræklingi. Kanningar í Vaðhavinum í Danmark vísa, at av teimum 3 milliónum kg av føði, sum æðurnar ótu um árið, vóru 1,2 milliónir kg kræklingur. Tjöldur ótu 2 milliónir kg um árið. Ein fjórðingur av hesum var kræklingur. Tá æðurnar eta krækling, svølgja tær hann heilan, síðan verður hann knústur

Um nækur ár kann kræklingur kanska gerast ein týðandi vinna í Føroyum

í búkinum. Sum kræklingurin veksur, gerst skelín tjykkri, og verður tí verri at knúsa. Tí vilja æðurnar helst hava krækling, sum er minni enn 20 mm til longdar.

Æðurnar eta tann besta kræklingin

Kanningarnar hjá Finngerð og Esbern vísu, at kræklingurin var størstur á Skálafjørðinum og minstur við Streymin í Sundalagnum. Hetta merkir tó ikki, at kræklingur við Streymin neyðturviliga veksur seinri enn á Skálafjørðinum. Mistanki var um, at æðurnar í Sundalagnum vóru høvuðsorsøkin til, at kræklingurin har var minni. Nógv er til av æðu norðuri við Streymin, og tær taka teir stórru kræklingarnar, so skjótt sum hesir eru vordin so mikið stórir, at tað loysir seg hjá æðunum at eta teir. Teir smástu kræklingarnir fáa hinvegin frið fyri æðunum og verða verandi eftir og tað eru tí hesir

smáu kræklingarnir, sum Finngerð og Esbern funnu á kræklingatrossunum og mátaðu.

Góðir møguleikar at ala krækling í Føroyum

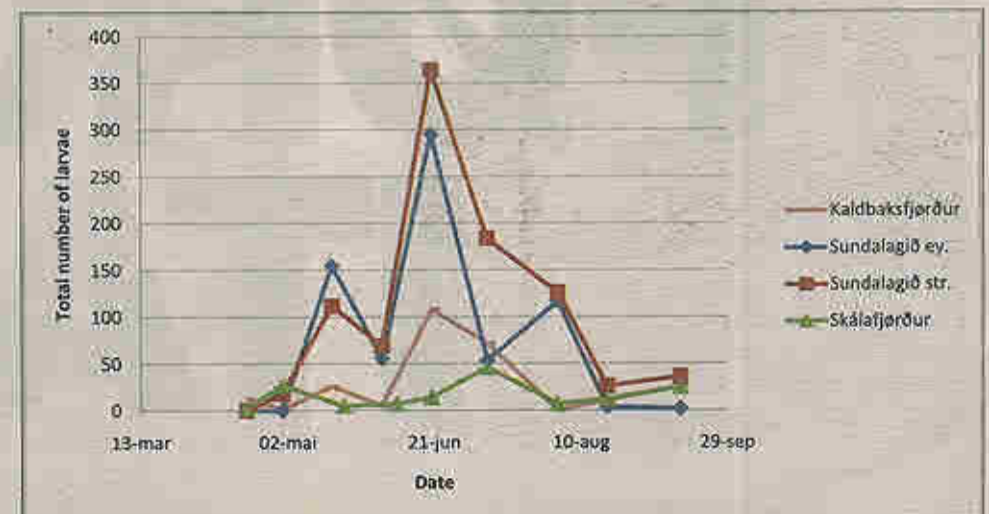
Í niðurstøðuni siga Finngerð Jensen og Esbern Patursson, at tey halda, at tað skuldu verið góðir møguleikar at alt krækling í Føroyum, í øllum førum á Skálafjørðinum og helst eisini á øðrum føroyskum fjórðingum, har tað ikki eru trupulleikar við æðu, gjari og øðrum dýrum, sum minka um nøgðirnar av kræklingi og tálma vøkstri-

num. Á Fiskaaling eru tey sera vel nøgd við royndirnar og arbeiddi hjá Finngerð og Esbern.

SETT UPP: REGIN DAVÍSEN

Eitt ára gamal kræklingur var settur á trossar, sum vóru gjørdir úr neti

Tað ber til at fylgja við gýtingini hjá kræklinginum við regluliga at taka vatnpróvar úr sjónum. Eitt finneskað net (20µm) verður lorað niður í sjógv og spakuliga hálað upp aftur. Við hesum netinum verða kræklingarvurnar sílaðar úr sjónum. Aftaná verða larvurnar í hverjum próva taldar. Á hendan hátt ber til at lýsa, hvussu nøringin hjá kræklinginum fer fram gjøgnum summarið. Á myndini siggjast úrslitini frá Sundalagnum (reyða og bláa linjan) Kalbaksfirði (ljósareytt) og frá Skálafjørðinum (grønt). Flestu kræklingarvurnar vóru at finna 21. juni